

PRIJÁTEL.

Znanoszt razserjüvajôcse mészecsne novine.

Naprêplácse cêna:

Nastrtnyek leto 90 kr.

Broj 6.

Naprêplácse pêne i novine szlisajôcse pizma szo na imê réditela v-Buda-Pest „országház“ poszlane.

Postüvani szlovenszki domorodci med Mürov ino Rábov!

Szpomilüvanyom sze zgledávam na vaso milo domovino ino vász, drági domorodci, z bratinszkom lübávjom lepô pozdrávlam. Naprê vam prinásam vu etom broji „Prijátel“-a, ka moj rázum za vász potrêbno i hasznovito szpoznan jeszte; ali prvle kak zacsne od toga dugoványa nekaj razlagati, zahválím nájoprvmim vszém postüvanim estetelom i naprêplacsnikom „Prijátel“-a, steri szo mené vu etom deli do etimao tak vörno i szkrblivo podpirali i tüdi sze vü pam escse nadale, da eti hvále vrêdni mô'zi pridôcse vrême vu tom naprêvzétji vörni osztali bodejo.

Za veliki vas haszek i szrecso szpoznávam, csi bi sze med szlovenszkim národom vnogo szpametni i rázumni mô'zov z-büdilo, ár je tô za vász nezgrüntano potrêbno i rávno zdaj sze vam ponüvle tiszta prilika, stere szte do etimao nigdár nê meli. Vnogo i vnogo sztô lét je preminoli i niscse sze je nê zmiszlo, sto bi za vase napredüvanye znanoszt i vam potrêbno sürkêso pô t goriodpro.

Jaz 'zelem eto delo, stero szam szi naprê vzéo, tak oprávlati, da sze vase szrcé radiüvalo bodo. Nê vam je potrêbno miszliti, da bi ete liszt, „Prijátel“, vam bio na szpáko. Drági moji, eta miszel vász naj nemantrá; ár jaz szamo tô 'zelém, da bi sze vi ponávlali vu znanoszt i düsevnój ino telovnoj, ár tô je za vász vszegavecs potrêbno. Gorizdignite vase ocsi, poglednite okôli szebé bodôcse národe, i hitro szpoznali bodete, da vszi sze bolje pascsijo do napredüvanya znanoszt i pridti, kak rávno vi.

Ali nemrem vam zameriti, drági moji, ár vi máte jáko malo potrêbne skéri prôti drü gim národom okôli vász bodécsim, steri májo vnogo knig i tüdi vnogo novin vu szvojem materinszkom jeziki, z-steri knig i novin sze vszákseféle düseвне i telovne znanoszt i navcsiti morejo. Tüdi vu mojem szrci sze je zbüdilo tô 'zelénye, da bi vam jaz vu etom dugoványi edno pô t pokázao, po steroj bi mogli po vrêmeni na visisi sztopáj znanoszt i pridti. Ali nemiszlite szi tô, da bi jaz szam jedini vu tom naprêvzétji bio zadoszta, ár tüdi sze vász eti nekaj doticse. Szpoznávam za vaso du'znoszt naj bi vi mené vu etom deli podpirali, ár ete liszt, „Prijátel“, je nê tak velike cêne, da vas sztális etoga dopüscsati ne bi mogo, i tüdi sze vno gokrát csloveki

pripeti, da deszétkrát toliko vnikaj vrêdnom dugoványi potrosi. Zakaj pa ne bi eto malo sumo 90 krajcarov dobrovolno plácsali za eto novino, vu steroj sze vam prilika ponüvle, do véksega napredüvanya znanoszt i pridti; ár zlato i szrebro nêma té vrêdnoszt i, niti sze nikak priglihati nemre prôti zdravomi rázumi cslovecsánszkom i zakój sze te nebi za eto veliko vrêdnoszt bolje szkrbeli.

Prisztôpíte drági moji kvéksemi narocsényi i naprêplácsanyi „Prijátel“-a, ár moje szrcé bi sze veszelilo, csi bi do disztoga vrêmena, gda „Prijátel“ vu trétji lét i tecsáj szvojega izhájanya sztôpi, ino bi zadôbo tiszto môcs, da bi vu pridôcsem leti mogo na mészec dvakrát izhájati i miszlim, ka bi vi postüvani esteteli „Prijátel“-a tüdi veszéli bili, csi bi sze tô zgoditi moglo.

Zavüpanosztjom sze posle ete broj „Prijátel“-a vu vnogo vészi i obsine, vu sterim szam zavüpan, da mi neszkrátejo poszlati na eden strtnyek leta 90 krov. naprêplácse.

Buda-Pest, 1-ga iváncseka.

Réditelsztvo „Prijátel“-a.

Nabüd.*

Domovini nevkleknyeno
Boj oh vogrin, podán!
V-nyê más zibel i ednôk grob,
Gde bos varvan vuszpán.

Zvön nyé nega vecs za tébe
Meszta na tom szvéti;
V-trdnom milom sorsi ti je
Tü 'zivet i, mrêti.

Za tô zemlô je tolokkrát
Krv ocsákov tekla,
Ktôj jezera telko szvét i
Zálogov prilékla.

* Ete „Nabüd“ je pred 16-mi lét z-vogrszkoga na szlovenszki jezik obernyeni od zdaj 'ze pokojnoga goszp. Kardos Jánosa. Ete „Nabüd“ sze popêva vszigdár, csi sze gde vogrszki národen szvétek obdr'záva, ár je tô za molitev národa szpoznano. Na vogrszkoj zemlji neszmi táksi cslovek bidti, ki ete „Nabüd“ nebi posznao.

Tü szo zdignoli mecs za dom
 Táborje Árpáda
 I járem robsztva je sztrla
 Tü rama Hunyada.

Szloboscsina! tü szo sztalé
 Tv'e krone zásztave
 I 'zrle plemeniti rod
 Dugi boj náprave — —

I med telkimi vihérmí,
 Po telkom grô'zanyí
 Obô'zani i nê sztrti —
 'Zivé národ zdányi.

I národov dom, velki szvét!
 K-tebi kresi on zdaj:
 „Za jezero lét mantre mi
 'Zitek ali szmrt daj!“ —

Nemogôcse telko krvi
 Zaman pretocsiti,
 Telko vernim szrdcam vbrigi
 Za dom sze pocsiti!

Ne mogôcse, ka bi pamet,
 Môcs i szvéta vola
 Du'ze pod preklésztva jármom
 Zaman tá véhnola!

Pridti more, i pridti má
 Bôgsi cajt za sterim
 Telko jezér prsz zdüháva
 Pod jármom szlü'zbenim.

Ali pride, csi pridti má
 Ta velka dôba szmrt,
 Gde de v-krvi sztao, pokápan
 Eden ország szpotrt.

I grob v-kom sze národ vtoni,
 Porodje obszédo,
 I vu ôcsi jezér szkuze
 Placsa sztalé bodo — —

Boj tak veren domovini
 Oh vogrin do szmrti,
 Ta te 'zivé, i zagrni,
 Gda v-práh szpádnes sztrti.

Zvön nyé nindri nemás sztána
 Na tom velkom szvétí,
 V-dobrom, hüdom sorsi ti je
 Tü 'ziveti mrêti.

Pogodba.

B u d a - P e s t, 22-toga riszálcseka.

Zgôdilo sze! Nemirno je országá lüsztvó csakalo, zkáksim nászhajom sze v-Becsi pogodbávanye dokoncsa. Dnesz 'ze zná vszáki, jeli sze nyemi nyagovo trôstanye dopunilo ali nê. Ete mêszec 2-ga je v-Becsi pod

predsedniksztvá poglavára obdr'zanom miniszterszkom navküpnom tanácsivanyi na prêdáno, ka med dvöma országoma sze pogodba dokoncsala. Vogrszki i ausztriánszki miniszterje szo obecsali, ka pogodbo szlisajôcso naprêpolo'zenyé obôjemi szpráviscsi v-ednom vrêmeni bodeta naprêdalá i szta sze z-recsjôv zvézala, ka csi sze pogodba na steromkoli szpráviscsi zavr'zé, te obadvá sztrána miniszterje zcsészti dolizahválíjo.

Gda pogodbi glász raziso, na tô sze v-országí nindri nê veszeljé obüdilo. Vszáki sze csüdivo, kak je tô mogocsno? Nasi miniszterje szo na tühoma z-Becsa nezáj prisli. 'Zaloszt szo najsli vszepovszéd.

Predsednik miniszter 6-toga riszálcseka vecsér od „szabadelvü-párta“ obdr'zanom tanácsivanyi na prêdao, kak sze pogodba zvézala. Pogodba je tô: ka vsze tak osztáne na du'ze, kak je bilô. Nistero blágo pod vékso vámo pride. Po táksem zná vecs notri pri-tecsti, ali eto nede za nas ország haszek. Dácse-potros-nya od nasega vina, od nase palinke, ka sze z-országá vöodpela, do na du'ze nasi szôszedje bráli, i bráli do od tisztoga tüdi, ka sze od nyih knam pripela.

Ka sze bank szlisi, tô je tak dokoncsano, ka zdás-nye ausztriánszko tivaristvo bi moglo v-Becsi eden i v-Budapesti eden bank goriposztaviti i 30-ti táo kapi-tála bi szplój na vogrszko potrêbesino mogo obrnyeni bidti. Banke do edne. Pôleg toga szí Vogrszkiország obdr'zi pravico, ka za 10 lét, gda eto vezalo miné, ka de nyemi szlobodno poszebni bank goriposztaviti, csi sze nyemi dopiszti!

Tô je pogodba vu nyénom véksem táli. Zdaj sze escse more na drôbno opraviti. Eto delo pogodbo za nász 'ze ne pobôgsa.

Ete nászhaj pogodbe sze poszlavcom nê vidlo. Vö je povêdano bilô, ka za nistere dni po tanácsivanyi vöpovejo, kak de sze eden ali te ov poszlavec k-pogodbi dr'zo. V-tom vrêmeni je na szpráviscsi od lëvoga sztrána miniszterium obpitan bio, ka je v-Becsi dokoncsao, i tô naj na szpráviscsi odkrito vöpovê.

Predsednik miniszter je gvisen steo bidti, ka jeli od nyagovoga sztrána vecsesznoszt na szpráviscsi zado- volen bode 'znyagovim odgovorom, steroga v-tom táli more dati, záto prvle z-ednim dnévom szvojemi sztráni odgovor naprêdao i po szlavanyi mogo vszáki vöpove- dati, jeli k-pogodbi povoli ali nê i steri zdaj povoli pogodbo, ete je z-tém zvézani i szledi, zná bidti v-jeszén, gda pogodba na szpráviscsi v tanácsivanye pride, neszmi prôti gucsatiino prôti szlavati. Ki pa sze zdaj nebi steli zpovoljenyom pogodbe zvézati, tê moro od sztrána vecsesznosztí vösztpiti. Eto pretiszkávanye vnôge poszlavce szvadilo. Te véksi táo je tô 'zelo, naj sze nyim vrêmen dá, ka obpitao one, ki szo nyih za poszlavce zébráli, ár nê szvojo, nego etih volo zasz- táplajo. Od toga predsednik miniszter nikaj nê steo znati. Po iméni szo mogli szlavati na eto pitanye: jeli sze od sztrána poterdi, ka sze vládarsztvo od miniszter- predsednika naprêdanoj pôti navézanye pogodbe podvzélo? 181 ji poterdilo, 69 nê; 94 ji nê nazôcsi bilô.

Na drügi dén predsednik miniszter v-poszlavcovoj hi'zi odgovor dao na pitanye poszlavca lëvoga sztrána. Eti je tüdi tô naprêdao, ka pred ednim dnévom szvo-

jemi sztráni naznánye dao. Miniszter predszenik je miszlo, ka poszlavec lëvoga sztrána 'znyagovim odgovorom nede zadovolen i de sze moglo po szlavanyi vöpovadati, sto odgovor poterdi sto nê, po táksem bi ti poterdjávási, na jészen z-recsjôv zvézani bili. Naj sze tô ne zgodi, poszlavec lëvoga sztrána tô pravo, ka on minisztera odgovor tüdi poterdi, ár da zdaj escse nemre znati, v-káksem mertüki pogodba na nas ország skodliva bode. Na tom sze vszáki csüdivo i szmejao. I tak szpráviscse zdaj escse nê zvézano zrecsjôv, ár pogodbi nê prôti ino nê pôleg do eti mao nikaj ne pravilo.

Tak csüti ka v-nisteri mesztaj ausztrianci szo szpogodbov tüdi nê zadovolni i ka szvoje szpráviscse prosziti scséjo, ka naj pogodbo zavr'ze. Bár da bi poszluhnyeni bili! Tô od nasi szôszedov táksi delajo, ki nam niti tô ne voscsijo, ka sze szamo tak vidi dobro za nász.

Orszacsko szpráviscse.

B u d a - P e s t, 29-toga riszálcseka.

Szvoje delo szpráviscse ete mészec 5 toga zacsno; ár dokecs szo miniszterje za volo pogodbe v-Becsi bili, szedsztva szo sze nê obdr'závale. Vnogo lüdi sze pascsilo v-poszlavcovo hi'zo csüti, ka de sze godilo i poszlavci szo tüdi zvelikim brojom vküpprisli. Nikaj znamenitno sze nê zgôdilo. Za nistere dnéve je od lëvoga i od právoga sztrána miniszterpredszenik obpitan bio, z-káksim názhajom sze pogodba dokoncsala? Na eta pitanya je te naszkoroma Tisza odgovor dao, kak je v-ednom drügom meszti vise naprêdano.

V-tanácsivanye vzéto bilô od ménsi králeszki várasov právde podsztava, pôleg stere 47 králeszki várasje, kak táksi, szvoje pravice zgübijô i sze vu vármegyöve prikapsijo, kak ova drüga meszta, stera nemajo 12 jezér sztanochnikov. Vasvármegyövi Köszeg várasa té sors dojszo. Zná sze miszliti, ka poszlavci od eti várasov szo sze pascsili gucsati, naj sze nyihov váras od toga sorsa rêsi. Eto vsze zobszton bilô i csi velikási eto právdo podsztavo naszkoroma poterdijo, 47 králeszki várasov de menyé vu országi.

Poszlavcova hi'za med vecs ménsimi dugoványi je od 1870. do 1875-oga leta pelane orszacske racsune preglejüvale. Vnôgi mesztaj gde je vecs vödáno, kak je szpráviscse povolilo, vrôcsi gucs teko od lëvoga sztrána 'zelévsi, ka naj sze miniszterje k-zapôvidi právde dr'zijo, ár nyim nê szlobodno po szvojoj voli sztroske povéksávati.

Pri ednom racsuni sze je vözvedlo, ka z-146 jezér rainskihmi ország zkvarjen. V-tom dugoványi szo ti prvlési miniszterje obpitani bili, kak sze tô moglo zgoditi i ka naj sze vözvê, sto je te krivec? Lónyay od 1867-toga mao te prvi miniseter pënez sze tak razgovárjo, ka je on nê kriv, nego ki je zanyim priso. Ete pa, Kerkapoly, tô pravo, ka drügi niscse nê kriv, kak rávno Lónyay. Zdaj Lónyay tô 'zelé naj sze eto dugoványe pred szodbeni sztolec polozi. Eden je kriv steri koli. Toliko pënez ország neszmi tá pozábiti.

Tak je csüti, ka szpráviscse koli do 15-toga iváncseka vküposztáne i po tom do jészeni nedo szedsztva obdr'zána.

Zvönszki dugoványi.

B u d a - P e s t, 28-toga riszálcseka.

Kama dale na törszkoj zemlji je szpletanca tak velika, ka sze vövdárjénje boja vszáki dén mámo csakati. V-tom táli delo tak sztoji, ka sze boj za gvüšno ká'ze, szamo je tô escse zdaj pitanye, steroga poglavára lidi do eden ovomi za volo szvéta szprávlanya prôti sztáli?

Törk je hercegovinancare v-etom mészeci itak nê mogo obládati i potáksem vu szvojih dr'zélaj mirovesino nezáj szpraviti. Bitje je bilô vecskrát i vecs mesztaj i vszigdár trikát-stirikrát toliko törkov szpadnolo, kak hercegovinancarov. Nê za doszta, ka szo sze protivniki törka vu Hercagovini omocsnésili, nego v-dvé szôszednimi dr'zélaj, vu Bosnii i Bulgárii, puntaria zvelikov mocsjov tüdi vövdánila. Tô sze naprê dá viditi, ka törk prôti puntarii tak dugo nezmo'zen bode, dokecs ruszova rôka törka protivnike de pomágala.

Od ruszkoga sztrána je vszakojacski verdévano bilô, kakda bi sze tô poglavársztvo moglo prôti törki v-boj zmésati, tak ka ovi poglavárje k-tomi nikaj nebi pravli i bi niháli vörtivati rusza po szvojoj völi. Po dugom iszkanyi je rusz na tô dönok priliko najso. Vö je szpravo, ka ausztrianszkoga-vogrszkoga, nemskoga i ruszkoga vladársztva namesztniki zvönszki dugovány vküpprido na tanácsivanye, kakda bi mogocsno bilô hercegovinancare zmiriti. Eto tanácsivanye sze v-etom mészeci 10—14-toga dnéve vu Berlini, v-glávnom váراسi Nemskogaországá obdr'zalo. Koli toga vrêmena ruszki caszar, te rávnok v-kopalnicsno meszto pôtavsi, tüdi v-Berlini bio. Csi je glih v-szkrivnoszti obdr'záno, ka szo ti trjé namesztniki poglaváro: Andrassy, Bismarck, Gorcsakof, dokoncsali, eto je dnesz 'ze dönok znáno delo. Dokoncsali szo: ka törki na znánye dájo, ka za dvá mészeca more puntario v-gasznoti i hercegovinancare zmiriti, törszki szoldácke v têt dr'zélaj gde zdaj boj tecsé, sze moro na vöznaményena meszta nezáj potégnoti, tak da bi sze szkrili, hercegovinancari orosjé szlobodno na du'ze obdr'zijo, pogorene vészi sze more lidim gorizozidati i vecs drügo sze more hercegovinancarov doprneszti. Edno sze medtémtoaga hercegovinancom 'ze dopüsztilo, ka szlobodno zvonijo.

Prvle kak bi têt namesztniki trôji poglaváro eto nyihovo 'zelénje törki na znánye dáli, naj sze tém bolje ogvisajo, ka de nyihova rêcs od törka poszluhsena i ka naj vszramoti ne osztánejo, obpitati szo ove poglaváre, jeli scséjo eto 'zelo tüdi za szvojo vzéti i törka pretiszkávati, ka naj on tô doprneszé. Namesztniki talianszkoga i francuskogaországá szta povolila, nego anglus zavrgo. Francuskoga namesztnika ország 'ze tüdi pretiszkáva, ka naj szvoje obecsanye nezáj potégne, csi nê, naj csészto povr'ze.

Anglusko odzdr'závenye od vzétja szkoncsáve od zvézani troji poglaváro, je presztrasno presztrahsenyé zroküvalo. Z-tém je od zvézancov lepo vözmisleni racsun za nikaj nevrêdno blágo priso. Na tô törk, gda je zveo, ka anglusko mocsno i zmo'zno poglavársztvo, nyagovoj 'zeli odgovárja, 'zeli zvézancom prôti gucsévsi,

i gda je opitan bio, jeli bi on zvolen bio tô vsiniti, | szvojga csloveka boj pela, kak bi tô povolo, ka bi
 ka je v-Berlini nyaga szlisajôcsi dokoncsano: eto cse- | v-nyagovoj hrámbi nyemi lücki zapovedávali.
 merno odszé odvrno, ár on ráj do szlédnyega | Potrêbno je znati, ka anglus pa rusz szta szí veli-

Nikica vladik Crnegore.

kiva protivnika. Rusz sze od vnogo sztôlêta mao na tô | Na té cil gledôcs vszigdár vecs i vecs lücki dr'zél scsé
 trüca, naj kak te najzmosnêsi on na szvétí vladarüje. | zaszvojiti. Vu A'zii 'ze vnogo národov pod szvojo

oblázt pritüco, ali v-drügom kráji vu A'zii anglus 'ze naj oblászt obdr'zi. Záto rusz törka scsé szvétá szpra-
túdi jáko doszta zemljé zaszojo i vszigdár sze bolje i viti, ár je on nyemi v-nyagovom nakanényi jáko napôti
bolje blizita, dokecs zádnyis ta sze mogla meriti, steri i csibi törka glávni váras Cárigrád (po törszkom

Greske i armenianszke 'zenszke.

jeziki: Stambul, po vogrszkom: Konstantinápoly) A'zije, ár Cárigrád je klücs Europe i A'zije, i te bi
v-rôke mogo dobiti, te bi on bio goszpod Europe i ménse národe vsze zlehkim pob szvoj oblászt odrno.

Eto anglus nescse dopisztiti, zató bráni törka i zató je 'ze edenkrát ruzs vu 1854-tom leti od angliusa i francusa tak nazgrüntano zbiti bio i nyemi prepovedano bilô na csarnom morji hajôve dr'zati, ár je z-têmi vszigdár törka protio. Eto je nyemi szledi dopüscseno, i zató sze pá tak omocsnio.

Pred nisterimi dnévi ruzs po jálnosztí tüdi steo törka vkanoti. Ruzski cárigrádszki namesztnik je toga prednyega csesztnika po törszkom caszari Mahmud paso z-pénezi na tô vzéo, naj caszari glavô puno nagucsi, ka sze váraši velka puntaria szprávla, stera nyaga od tronusa scsé szpraviti i zató naj dopisztí, ka za obvarvanya volo mira, vu nyagov váras na najmocsnêsa meszta ruzski szoldácke prido. Eto bi sze szkoro tak zgôdilo, ali sze je escse pricajti vözvedlo. Edem zadvecsara vucseniki po broji szkoro 5000 szo sze vküppôbrali, i da szo znali po sterój pôti de sze caszar szprevájanya domô pelo, tam szo nyemi pôt zasztôpili. Eto je caszara jáko posztrasilo, pito je ka 'zelejo. Edem vucsenik je na prê dao, ka oni nescso mir zburkati, zató niti nemajo oro'zjé priszebi, nego da znájo, ka Mahmud pasa odájavec, oni vu iméni národa 'zelejo, ka naj caszar toga bodikaj csloveka vcsaszi zcsészti ztira. Eto caszar obecsavsi, szo nyemi pôt odprli. Caszar Mahmud paso jáko lübo, ali dônk ga zcsészti püszto. Vucsenikova bátrivnoszt je törszkomi národi veliko szlüzbo oprávilá.

V-prvom tjédni toga mészeca, v-ednom pôleg môrja le'zécsem váraši, Szaloniki, szo törki nemskoga i francuskoga namesztnika môrili. Z-edne vészi edna krscsánszka deklina na törszko vöro sztôpila i je v-Szalonik odisla. Vu koladvori 'zelezne pôti szo jo bulgári csakali i szo jo vu ednoga krscsenika hi'zo odneszli. Eto je törke razdrá'zcsilo. Proszili szo naj sze nyim deklina nezáj dá. Nikák je tô razglászo, ka je deklina pri nemskom namesztniki szkrita. Na tô szo sze törki vküpnacsrédili. Nemski i francuski nemesztnika szta lidi stela miriti, ali vcsaszi szo jiva okoli vzéli i môrili. Od nemskoga i francuskoga vladársztva szo nahajovaj vcsaszi szoldácke v-Szalonik poszlaní, ka naj krscsenike obránijo. Od törka szo tô 'zeleli, ka ludomorce more szigorno pokastigati, i morjeniva namesztnika sze moreta zvelkov précimbov pokopati i dóvicam veliko sumu pénez plácsati. Eto türk vsze zvolno doprneszo. Od ti grehnikov sészt ti naj véksi szo naszkoroma obeseni. Od tisztí mao je mir nè zmêsan.

Anglus velke 'zelezne bojne hajove z-lidmi posila v-Cárigrád. Sészt hajôvi z-5000 lidmi szo 'ze tam, i toliko jih zdaj na pôti tá. Anglus sze vevszem k-boji szprávla.

Szerbia 'ze k-boji krédi sztoji. Szamo tô csáka gda zapôved dobi na törszko zemlô sztôpiti. Nisteri ruzski generali szo v-szrbszko vojszko sztôpili. Vu ovi bli'znyi dr'zélaj, na Vlaskom, na Gercskom sze tüdi gibanye szka'züje. Türk sze zcélov mocsjov szilno priprávlá. Törszki caszar je jáko posztrásen, ka nyaga szvéta szpraviti vcséjo i zató sze nikomi nevüpa kázati. Od szvojga brata szinü sze boji, ki nyagov naszledüvas bode na trônosi, miszlivsi, ka ga ete scsé z-szvêta poszlati, zató toga vtemnico dao vrcsti, i lehko sze zgodi,

ka tam prêde, ár caszar bi rad szvojga szinü na tronus poszádo.

Za nistere dni sze prever'ze, jeli bode boj, ali nê. Csi bode, eto de nazgrüntano veliko bitje. Tô pitanye, jeli mo sze mi ete nevôle mogli ognoti? Nam je boj nê za haszek, nas ország za tô nêma pénez i nê lidi. Csi sze pa nas ország dônok v-boj szpleté, eto do krvi oni, ki skodlivozti boja nevêo naprê viditi i od toga lüsztvó obvarvati.

*

— 31-toga riszálcseka.

z-Cárigráda imenitnoszt vrêdno zgodbo glászijo: Abdul Aziz caszar je z-trôna od lüdi odtiran, i nyagovoga brata najsztarêsi szin, Mehemed Murad je za caszara vözkricsan. Törszkoga lüsztvá eto vcsinênýe zdásnyé dela vsze preobrnolo. Abdul Aziz ország 'ze szkoro na níkoj szpravo i za tô szo ga ti országáa velikási od vladarüvanya zgonili. Escse gvisno nê znati, jeli je Abdul Aziz itak v-'zitki ali nê, ár pri tákso; pripetki caszara po törszkoj návadi vszigdár morijo, ka naj szledi níkse szpletance ne dela. Murad te nôvi caszar je 1840. 21-toga mihalscseka rodjen; po törszkoj návadi nyagov sztric bi Murada tüdi mogo szvéta poszlati, ka sze naj on na tronus ne szili. Tak právjio, ka oni, ki szo Murada na tronus pomogli, szo vszi za boj i ka v-országí vnogo ponovliti 'zelejo. Törcei sze veszelijo nôvomi caszari. Zvönszke poglaváre eta zgodba nedo-esákano doszégno.

Níkica vladik Crnegore.

Vu törszki dr'zélaj sze k-velkomi deli priprávlajo. Csi sze szlovenszki národje na polotoki Balkána z-törkom na kráci v-boj vpletéjo, v-etom boji de sze Níkica na predjem meszti borio szvojga máloga országáa lidmi. I sto zná csi bi szr csa tak znála zlü'ziti, ka bi sze eti szlovenszki národje od oblászti törka odszlobôti mogli, jeli nebi rávno Níkica bio, koga bi na vladársztva nôvi sztolec poszádili? Zató vrêdno toga csloveka posznati.

Crnagora, kak 'ze imé právi, szame gore sztojécsi ország. Broj lidim 150 jezér zadene. I dônok ete máli ország szamo-sztojécsi. Türk ga 'ze vecskrát steo k-szvojemi országí prikapsiti, ali ovi vladárje szo tô nyemi nê dopüsztili. Lüsztvó je mocsne nature, velkoga rásza, ne poszna lidim Europe fino 'zivlenye i zató szo eti lidji, csi glih dobroga szcá, za sztrahsne opoznani. Visé etih vladarüje Níkica, komi je vcsaszi jáko 'zmetno szvoje trdokorne lidi vrédi dr'zati, ka naj da sté ztörkom szpletanco ne rédijo.

Níkica po célom iméni: Niegos Petrovics Miklôs je 1841 ga 25-toga mihalscseka rodjen. Viszokoga i mocsnoga rásza cslovek, szoldacskim dr'zányom. Szvoja detecsá lêta je med gorami szvoje domovine pré'zivo. V-deszétom leti je vu Trasztje poszlan za zacsênýe szvoje vcsenyé, od etec za stiri lêta je vu Pári'z odiso, gde je pét lét bio. V-nyagovom 19-tom leti je vladársztvo vrôke dôbo po szvojem sztrici, ko ga szo môrili. Prva lêta vladársztva szo mirno pritekla, ali 'ze vu 1862-gom leti 'zarjav boj teko med türkôm. Gda boj mino, glád i potom küga nyagove lidi zaprávlála. Ali Níkica eto nepresztrahseno prisztano i vu szvojem zaosztanyenom országí vnôgo preobnove gorszpravo. V-nyagovom országí szmrtna kastiga szamo na tákse gorsztoji, ki kogo szam rad mori. Ne zamán, ka sze vu Pári'zi vcsio, Níkica jako obriszan, prijátelní cslovek. Zvön szvojga maternoga jezika dobro guesi francuski i talianszki. Crnegore glávni város je Cettinje, niti nê tak velki, kak prinasz eden szrédnýega réda város. Níkica je od rusza

pomágani, ár nyagovoga országa dohodki nebi za doszta bili za doprnásanya nyagovi sztroskov. Naszkoroma sze vözvê, jeli sze zgodi tô, ka Nikica z-ovimi narodi szlovenszkoga jezika na polotoka Balkána 'zelejo, ka bi kak szamsztójécsi ország pod szvojga vladára prisli. Pa csi sze zdaj ne bi zgódilo, jeli sze gđakoli zgodi? Na eto pitanye vrêmen odgovor prineszi.

Grcske i armenianszke 'zenszke.

Törszka vöra vecs'zén dr'zati dopüszi. Za doszta grda návada. I li pôleg ete návade je mogocsno, ka trszto 'zenszka-mi itak gorisztoji. Bogati törki, ki májo vrêdnoszt za dr'závanye vecs 'zén, ete z-Armenije, z-Greskoga i z-Kaukazusa küpijejo za velke sume penez. Nas kêp greske i armenijanszke deklina ká'ze z-Trebizonda. Naglávi z-máli zlátni i szrebrni penez okol na devano málo kapico májo, stera za doszta 'zmetna more bidti. Jeli je bogata ali nê stera deklina, tô sze zposznati dá kákso kapico, ali lanc má na sinyeki. Oblêk sürki noszijo i na ceszti szí obráz zesarnov larvov pokrijejo.

Nazavüpsztvo navküpní dugovány.

Letosz od ausztrie i od vograzskoga szpráviscsa zebrána nazavüpsztva szedsztva eti v-Budapesti zdr'závajo. Eta nazavüpsztva dokoncsajo, koliko moreta obá tála k-navküpnim dugoványom plácsati: tô je na sztroske vojszke i ka je potrébno za pelanye zvönszki dugovány. Navküpní sztroski na edno leto vise hodiyo od 100 milliona. Naj vecs vojszka po'zré. Doszêga mao szo eti sztroski vszako leto vise zdignyení bili, ali letosz 'ze viditi ka je tô nemogocsno. Doszta premislávajo kak bi mogocsno bilo sztroske poménsati. Nisteri právijo szoldácke sze naj v-jészén notri zovéjo i z-pol letom prvle domô pisztijo. Z tém bi sze komaj dvá milliona privörtivala. Z-tém bi sze eden ali te drügi ország malo pomogo, pa sto zná, csi nebi te szoldacsko hranênye bosnêse grátalo. Dokes de toliko szoldákov pod orosjom obdr'zano, kak zdaj, tak da bi vszaki dén v-bój steli idti, vsze de zobsztón, pêneze po'zérati nehenya vojszka. Menye szoldákov i na kratkêse vrêmen dr'zati: tô de poznanlivo vrásztvo.

Kotrige obôjega tála nazavüpsztv szo po návadi dvakrát králi na obed pozváni: ednok ta edna, drgocs ta drüga polojna od vszê. Letosz je 'ze eden obed bio.

Razterganye vu sztráni vladársztva.

Ki szo predszednik miniszteri vu dugoványi pogodbi na prêpolo'zenyé nê poterdili, szo z-„szabadelvü-párta“ vösztopili. Etih broj do eti mao 92 zadene. Tê odvtergjeni pogodbo nescso povoliti. Med eti szojo z-Vasvármegyöva 4-je poszlavci: köszecski, sárvárszki, kermedinszki i z-máloga cela zebráni poszlavci. Zalavármegyöva 3-jé: z-lentibe, szpôdnye lendava i z-bakse zebrani poszlavci.

Tê odvtergjeni na vküppritjenye szo szí drügo meszto najemili. Tak právijo, ka szamo v-dugoványi pogodbe sze od vladársztva sztrána odlocsávajo, v-drügom nê. Sto zná, povrêmeni ka ztoga sztrána zná zrászti? Zdaj 'ze sze vdrügom dugoványi tüdi kak protivniki zka 'züjo. Eto delo sze miniszter predszedniki nikak nevidi. Boji sze, ka ovi zdaj 'ze nyagovo rêcs vecs nedo tak bôgali i tih nezadovolni májo kama idti.

Prôti pogodbe sze v-országi gibanye zacsno. Eti v-glávnom vársi szta 'ze dvá poszlavci vküppritjenye obdr'zala i szvojim zebrácsom naprêdalá, zakój szta nê pogodbo

poterditi stela i ráj od szvojga sztrána vösztopila. Na vszákóm vküppritjenyi je vnogo lüsztva vküpprislo i szo prôti szvojemi poszlavci na dale vöpovedali, ka na ország skodlivo pogodbo naj nigdár ne povolita.

Láni pred zebéranyom vszaki poszlavec tô obecso, ka de on na szpráviscsi na poszebnó vámo i vograzski bank szlavo. Zdaj ki szo od etih poszlavcov vöpokázali, ka tô nescso vesiniti, ka szo obecsali, od szvoji zaberácsov szo v-piszmaj opoményeni, ka naj szvojo rêcs obdr'zijo, kak sze tô postenomi csloveki vesiniti sika.

Vu Borsodvármegyövi, vu Miskolc vársi, od „szabadelvü párta“ v-dugoványi pogodbe tüdi vküppritjenye obdr'zano bilô i vö je povédano, ka pogodba na ország nevarna: ka vladársztvi nemajo vüpazen, csi tô pogodbo na ország prítüca. Do jészéní tô vnôgi mesztaj vöpovédano bode.

Szobote nam pisajo: Nase krajine lüsztva 'zela sze nê dopunila: grüntne knige szmo nê dobili vu Szoboto, nego na du'ze v-Monostri osztánejo. Eto je za nász prevecs velika neprilika Grüntneknige lüsztvo najvecs nüca izdaj mo nadu'ze tak dalecs mogli hoditi i trositi. Jáko sze nam csüdno vidi, ka sze tánasa mála prosnya naszliszejöscem meszti nêposzlühnola. Drüga meszta 'zelezne pôti i kaj drügo dobijo, ka je nanyihove krajine lüsztvo nüclivo, mi pa nikaj nê. *) 'Zmetno nam sztane, ka szmo tak zavr'zeni.

Pri nasoj szodbeniji sze med csésztnikmi nê dávno velko premenyávanye zgodilo. Szodec goszp. Keresztury szo v-Szomboteo imenüvani k-szodbenom sztolci, i na nyihovo meszto szo goszp. Vitnyédi prisli z-Monostri. Tak csüjemo, ka szo goszp. Vitnyédy krepek cslovek i tak mámo tröst, ka de pravica z-hitrêsimi nogámi hodla, kak do odszega mao, ár escse od pét-sész lét zaosztanyeno delo naoprávlanye csákla. Jáko je potrébno, ka szíromák cslovek, koga terjanye dácse frisko nájde, on tüdi naj frisko pravico dobi. Tröstamo sze, ka do goszp. Vitnyédi nam vszém na zadovolacsino csésztt oprávlali.

Mraz vnasem kráji tüdi veliki kvár zroküvo, ali nê vsze povszê. Zátó mo escse li szrêdnyi pôv meli. V-goricaj je doszta kvára. Escse nikaj ne csüjemo, kak de sze kvár v-országi gorijemao i jeli z-terjanyom dácse henjajo? **) Lüsztvo sze cseresz zasziromastvilo. Sto zná ka sze escse vesákamo?

Szlovenszka peszem.

Nikaj nêga lepêga,
Niti veszelêsega,
Nego prijáteli,
Steri szo na szvéti
Vküp'zíveli

Primi brátýe kupico
I vözpíj na zdravico,
Bog zná csi kleti
Bodemo na szvétí —
Vküp'zíveli.

*) Drüge krajine lüsztvo ne csáka tô, ka bi nyim pecseni golôbje v-lampe létali, nego májo tákse zavüpance, ki sze za naprêpomáganya szvoje krajine lüsztva znájo trüdití, hodiyo ednomi-drügi, od koga kaj vesiniti viszi. Szamo sze z-táksim zná kaj vöszpraviti, ovak nê. V-táksem dugoványi edna prosnya zobsztón. Csíbi sze tô tak zgódilo, meli bi grüntne-knige.

**) Od toga escse nikaj nê csüti. Tak právijo, ka sze zdaj szprávlajo ktanácsivanyi, ka bode csinili. Zdrügi mesztaj országa tüdi csüti glász to'zbe, ka dácso po mrazi dönok terjajo. V-tom dugoványi sze more nekaj zgoditi.

Razloczne glászi.

Budapest, 31. riszalscesek.

— **Veszéle szvétke!** Krszásnszki szvét szveti, ka sze po apostolszki jezika, kém sze na té dén dalo znánya vszeféle guca, razséro návuk mestera nyihovoga. Rôze szvétek je tô tüdi Vsze sze veszeli lêpomi vrêmeni. Na zeléni trataj sze mladoszt zmenya, popêva. Dekline po sztárojnávadi kralico riszále vodijo od hi'ze do hize. Vsze je veszélo na dén riszále.

— **Med'zimurje** v-cerkveni dugovány sze k-Horvatskomi szlisi, v-drügi dugoványaj pa k-Vogrszkomiországi. Zdaj sze tanacsivanye pela eti v-Budapesti, ka sze Med'zimurja 22 fár v-cerkveni dugovány naj k-Vogrszkomi országi Szombotel-szkoj püspökiji prikapsijo. Ár v-Pécskoj püspöki pa devét jeszte táksi fár, stere sze szamo v-cerkveni dugovány szli sijo knam, eti do k-Slavonii, pod diakovárszkoga érsekijo prikapseni.

— **Szpadáj ognya.** V-Pecsőroveci (Szebestyáni) je vélkoga trávná szlédnyega dnéva med pol-nocsjöv Fuisz Mihála ostarija ponevédnom v-ogen vdárila i gdaje pod sztrêhov hrámba kak vu nasem kráji vszigdár na protolêtje rez'krme (prázna) bila, je ogen hitroma vdirao i na podi szpajôcsi bálisje szo sze komaj ognylene szmrti rêsili — devét ji bilô, ki szo sze na szvétoga Sebestyána dén dr'záno prosceêne vküp naisli, i vszáki pôzgan grátao. Eden je med nyimi na trétji dén zavolo po'zgánoga téla pokopan. Márha, trôje ro'zene, petró szvin i vsze 'zivlêne je na áldov ognya szpadnolo. Vu onoj nôcsi je tüdi v-Dankôveci dvôjo hramba i v-Polani edna do tla zgorêla; 'zivlêne je pogübleno, ali marta szrečno.

— **Na Trtkovi** Fabianics Stefan ostarjása 14-toga vecsér szo v-poszteli szkôz okna presztrêlili. Ivanovics János, Gubits Ferenc sztanovcsarje z-Trtkove szo notri zgrabili, ár nyeva szta v-szumlivoszt vzétiva, ka szta ostarjása môrila, geto escse tisztí vecsér szta sze 'znyim szvjaüvala.

— **V-Vélke Dolénce** skolnika iscsejo. Plácsa je na edno leto: 45 kebla 'zita, 5. k. proszá, 20 centov szena, 8 klaftrov derv; 75 rainskih gotovi pénez i od vszákoga vucsenika 50 krov. More znati vogrszki i szlovenszki. Ki tô meszto dobiti scséjo sze more v-'Zénávce zglásziti k-goszpon sinyôri.

— **Száve voda** je pred nisteri dnévov velko povôden zro-küvala. Od Karloveca do Sziszeka vsze polejano. Szrecca ka de'zd'zévato vrêmen minôlo, ovak bi escse Zágreb vne-vôlo priso.

— **Z-Besarabie** pisejo v-okroglina bolgrápa i ismaili pôle vsze puno konicsekov. — **Peszecsní** de'zd je bio 6-toga v-nisteri mesztaj na Talianszkom. Ete peszek je vihér z-Afrike prêk môrja prineszo. — **V-Somogyvármegyövi**, v-Kiliti 23-toga eden vért szvojov cserjöv szta krumpise okápala i blizk obadvá bujo. — **Na krajnszkom** na tserneszkoj pôti eden vért 22-toga zmerzno. **Vasvármegyövi** na Jakabházi Kiss János v-lôgi gobe nabráo i je domá szvojemi hi'znyemi lidi pojo. Vért je najvecs gôb pojo i na drügi dén 'ze mrtev bio. Dvé deteti i nyagova szesztra szo szmrti vujsli. **Na Vasváti** 22, na Vasalli 16 hi'z od ognya zapepéllyeno.

— **Na Angliuskum**, v-Londoni szo láni 5131 'zenszk za volo pijansztva pokastigali. **Na Francuskom** eden mládi cslovek, ki je letoz za szoldáka osztó, má 42 bratov. Nyagov ocse, eden szirmaski csizmár, sze trikrát o'zeno,

Máli vért.

Komaj szmo sze od povôdeni rêsili, 'ze nász drüga nesz-recca doszégno. Vsze sze tak lepô kázalo v-polaj, gorica, ka letosz po dugi letaj ednok dönok dober pôv bode, steri vértom prászno mosnyô napuni. Letosz sze toplo vrêmen rano pokázalo. Vértovje szo sze trôstali, ka sze letosz malo gor pomorejo. Toplo vrêmen sze na hitroma na mrzlo obrnolo ino edno gojdnó szmo sze na mráz obüdili. Mráz zvéksega tála v-célom országi bio, v-ednom meszti bolje, v-drugom menyé. Najbolje szo gorice zaprávlene. Vnôgi sze trôstajo, ka de trasztje záto escse letosz rodilo i zdaj to zmrznyeno dolicsisztijo. Sto zná, jeli sze nyim trôst dopuni? Kukurca, dohan, grah i drugo na protoletje szêjano ino szajeno je jáko mráz zapravo. V-ti najvecs mesztaj szo znôvics oráli. Szád je tüdi zaprávleni.

Po mrázi je de'zd'zévato vrêmen prislo, pa escse zdaj sze zacsne ka'züvati, ka leto priblizáva. Tak sze vidi, ka letosz pá vnogo szilnoga de'zd'za i vnogo germence bode.

Zvönszki országaj tüdi vecs mesztaj mráz bio.

Nasega országa lüszto zmrazom jáko pobito. Dácsa nede mogla tak notri tecsti, kak sze tô vszáki trôstao. Terjanye dácsé, kak csüti, v-nisteri mesztaj itak tacsé Csi vszáka suma tak notri ne pretecsé, kak je tô napré vövr'zeno, ország jáko vtiszkan bode. Zdaj sze sztroski od nê dávno napôszodo vzéti 40 millionov escse pokrívajo, csi sze eto potrosi, te csi povoli mo, ka nescsemo szamosztálen bank, dobimo itak 40 millionov, po mali de dácsa záto tüdi notri tekla i tak mo sze dönok napré-pomágali. Ali kleti v-jeszén ország more 153 millonov dugá na ednok nezáj plácsati. Na ete dug szo orszacska imánya zalozena. Dobro moremo vörtivati, csi eta potrêbsina scsémo zadovoliti.

Szilje. Na mráz ino na de'zd'zavnato vrêmen je cêna szilja malo gorszkocsi. Csüdno je, ka csi glih gorice szkoro szo szplój zaprávlene, cêna vina sze ne prezdigáva. Cêna je bila: p s e n i c a 75 kilogramm 'zmécsna 12 rh. 20 kr.; 'z i t o 70—72 klgr. 'zmécsna 12 rh. 60 kr.; j e c s m e n po 100 klgr. 7 rh. 82 kr.; o v e s z jáko velko cêno meo po 100 klgr. 9 rh. 94 kr.; k u k u r c a po 100 klgr. 5 rh. 80 kr.; g r a h 8 rh. 80 kr.; g r á s i c s 16 rh. 50 kr.; l é c s a 12—20 rh.; p s e n o 8 rh. 90 kr.; k o n ô p l e n o s z e m e n 14 rh.; l e n o v o szemen 14 rh. 50. M á s z c s a v a zlagvom 76 rh. 50 kr.; l ó j 48—49 rh. — 'Zivinszko szenye: pár volov 200—280 rh.; pár kráv 185—245 rh.; dojne krave pár 80—200 rh. Govenszko meszô 100 klgr. 50—55 rh.

Csi bi stoj med napréplácsarov nisteri broj „Prijátel“ a nebi k-rokam dobô, naj eto na postnoj karti vesasi naznánye dá, pa sze nyemi vöoztanyen broj odposle. Od etec sze vszákomí napréplácsari vszáki broj zrédom na posti odposle i sze dönok 'ze vecskrát pripetilo, ka nisteri napréplácsar nê „Prijátel“-a dobô.

Podgovoren réditel: **Agustich Imre.**